

***„Teatrul online nu există. (...)
Teatrul presupune schimb de energie
face-to-face.”***

Interviu cu regizorul Alexandru Iureș

de Ironița Coruți

Alexandru Iureș represents, as manager, one of the most important independent theatre spaces in Bucharest – **The Act Theatre**. He is a graduate of the Directing program of the National Film & Television School in London, but also of the MA in film production, at UNATC „I. L. Caragiale” Bucharest. As the leader of a cultural association with a long history in promoting and supporting young artists and contemporary drama, he implemented projects that made a real cultural and social contribution. In a time of uncertainty, when the independent sector faces the impossibility to continue its activity, we met in the always welcoming space of the Act Theatre to talk about difficulties, obstacles, achievements and rewards that appear simultaneously with the activity in the independent environment, but also about a possible action plan that would be necessary to prevent the creation of a huge cultural gap.

Ironița Coruți: Ai regizat scurtmetraje, ai activat în domeniul producției de film și în același timp, reprezinți unul dintre cele mai importante și longevive teatre din sectorul independent. Cum se îmbină teatrul cu filmul în viața ta?

Alex Iureș: Am făcut un pas în spate în ceea ce privește domeniul producției de film și TV din motive personale, dar am început cu filmul la vârsta de 22 de ani, când a venit Francis Ford Coppola în România. Am pornit ca asistentul lui la *Tinerete fără tinerețe*, bazat pe nuvela scrisă de Mircea Eliade, și am trecut prin fiecare departament al acelei producții. A fost școala de film cea mai relevantă în ceea ce ține de experiența *hands-on* în tot ce înseamnă producție și cum se organizează o producție relativ mare pentru noi, pentru cinematografia din România. De acolo, după ce am luat unul dintre cele mai crunte „botezuri”, am rămas în gașca de producție, alături de care am continuat cu videoclipuri și reclame. Ulterior, mi-am găsit propriul drum, pe care am pornit alături de prieteni și de alți oameni care s-au cernut pe parcurs. Am înființat casa mea de producție și am lucrat până când am realizat că am nevoie de altceva, astfel că am pus stop. Teatrul a fost tot timpul prezent, era în familie: am copilărit în sălile Teatrului Odeon, iar apoi s-a înființat Teatrul Act și am crescut odată cu el. Trecerea de la film la teatru s-a produs foarte lent: inițial s-a îmbinat cu activitatea din Act, apoi s-a făcut *switch-ul* și am abandonat aproape complet partea de producție și regie. Am rămas în teatru.

I.C: În ce măsură a contribuit la evoluția ta profesională absolvirea programului de regie din cadrul National Film & Television School, Londra?

A.I.: A contribuit într-o măsură foarte mare în ceea ce privește lucrul cu actorii, căci am absolvit un curs specializat pe metode de lucru cu actorii. Când am făcut filmul de final, am lucrat cu oameni din industrie, nu cu alți studenți. Au invitat actori și echipe întregi de la Royal Theatre. Am fost cu toții puși în situația de a lucra cu actori renumiți și alături de o echipă ce activa deja în industrie, căci scopul era să simțim o anumită presiune constructivă, iar acest lucru era inevitabil, pentru că oamenii din industrie nu acceptă prea multe erori. Ei au fost amabili, iar procesul a fost foarte real. Inclusiv la casting, când a trebuit să alegem actorii cu care urma să lucrăm, ne-au pus în situația de a explica motivele pentru care nu îi alegem pe cei pe care nu i-am ales. A fost o presiune importantă pentru că te ajută mult ca etapă de simulare, reușeai să fii foarte aproape de experiența reală.

I.C: *O întâlnire ce a avut un puternic rol formativ pentru tine a fost...*

A.I.: Au fost mai multe, dar prima care îmi vine în minte este cea cu Coppola, fără îndoială. El a fost în primul rând persoana care mi-a dat libertatea de la bun început de a mă plimba prin departamente așa cum mi-am dorit, în funcție de cum ne-au permis și oamenii din departamentele respective, bineînțeles. La început au fost un pic reticenți, au păstrat distanța, dar în cele din urmă ne-am împrietenit cu toții. Chiar și departamentul de cameră m-a lăsat până la urmă să mă implic. Interacțiunea cu Coppola – și la asta nu m-am așteptat – s-a transformat într-un soi de prietenie de moment. Poate că e mult zis prietenie, dar au fost momente în care ne-am povestit unul celuilalt copilăriile. Mi-a povestit foarte multe momente din copilăria lui, dar și din relația cu Eleanor, soția lui. Îmi amintesc diminețile ce începeau la 6:30, când el se trezea cu două ore mai devreme ca să prindă și pe fusul orar din S.U.A. activitățile și business-urile. M-a invitat în casă și mi-a zis „Uite, îți fac o cafea. Stai un pic”. În cinci minute a apărut și am mai rămas încă o jumătate de oră la povești. Revenind la ce ai întrebat, a fost o întâlnire nu numai profesională, dar și una umană. A fost o experiență importantă pentru mine, în care el s-a deschis și am fost foarte recunoscător.

I.C: *Se poate spune că teatrul a făcut parte din viața ta încă din copilărie. Îți amintești care a fost primul spectacol de teatru care te-a impresionat?*

A.I.: Nu, nu știu care a fost primul spectacol care m-a impresionat, dar îmi amintesc care a fost primul spectacol de teatru pe care l-am văzut vreodată: „Visul unei nopți de vară”, montat de Liviu Ciulei pe scena Teatrului Bulandra. Singura imagine pe care o rețin este cea cu un fel de platformă suspendată, care se ridică și coboară, și un personaj Fundulea ce purta o mască imensă cu cap de măgar. Țin minte la fel de bine că mama mi-a zis: „Când apare tata pe scenă, să nu strigi după el.” Și n-am strigat, a fost ok.

I.C: *În urmă cu doi ani te-ai alăturat echipei Festivalului Național de Teatru. Ce a însemnat această experiență pentru tine și ce noi provocări aduce cea de-a XXX-a ediție ce se va desfășura online anul acesta?*

A.I.: Spre deosebire de poveștile cu videoclipuri, reclame, scurtmetraje ș.a.m.d., activitatea mea în cadrul FNT a fost mai mult în zona de documentar. Toată zona de backstage și interviu a fost an de an o experiență inedită, pentru că au participat trupe dinafară și este captivant să le auzi punctul de vedere, să le simți energia și să poți face comparația. În această ediție, provocarea va fi una nouă, deci vom vedea.

I.C: *Teatrul Act a fost prezent recent în FEST-FDR. Cum a decurs această reîntâlnire cu publicul în context pandemic pentru voi, echipa organizatorică?*

A.I.: A fost o provocare interesantă reîntâlnirea. La debutul pandemiei, când erau 80-90-100 de cazuri pe zi, ieșeam din casă doar în baza declarației pe propria răspundere, ne era teamă, ne întorceam de la cumpărături cu 15 măști și dezinfectam fiecare lucru din sacoșă, iar acum, 7 luni mai târziu, sunt anunțate 1800 de cazuri zilnic și jucăm. A însemnat o adaptare foarte mare, fiindcă suntem aceiași oameni care în urmă cu câteva luni nu ieșeau din casă. A fost un prilej să ne adaptăm din nou și am fost foarte plăcut surprins să văd că s-au respectat regulile cu mare strictețe. A decurs totul ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat, a fost incredibil acolo. M-a surprins foarte tare și relaxarea oamenilor, care a fost posibilă datorită faptului că,

probabil, au simțit și ei că lucrurile sunt sub control, astfel că în timpul spectacolului am avut parte de reacțiile cu care eram obișnuiți.

I.C: *Ce ți-a lipsit cel mai mult în ultimele luni, în care teatrele au fost închise?*

A.I.: Mi-a lipsit interacțiunea cu oamenii și acel sentiment de umanitate care îți oferă curajul să intri cu 100 de oameni în aceeași sală, fără să te gândești că trebuie să îți pui masca, că trebuie să dai aerul condiționat mai tare sau că trebuie să lași ușile deschise. Asta mi-a lipsit, îmi lipsește și acum și cred că îmi va lipsi foarte multă vreme. Chiar mă uitam la câteva înregistrări ale spectacolelor noastre din anii trecuți, în care sala era plină, și m-am surprins pe mine având o reacție de genul „Cum să fii cu atâția oameni într-o sală?”. Parcă s-a schimbat ceva fundamental, dar eu sper că vom reveni în totalitate la ce a fost înainte.

I.C: *A apărut această nouă sintagmă: teatrul online. Consideri că acest tip de teatru ar putea deveni o nouă formă de expresie artistică sau a fost (și încă este) o variantă auxiliară?*

A.I.: Eu cred că poate fi o formă de expresie artistică, da. Poate fi, dar nu teatru. Teatrul online nu există; pot spune cel mult că sunt spectacole înregistrate, transmise online, dar teatrul presupune schimb de energie *face-to-face*. Oricât de mult s-ar promova această poveste, eu nu cred în ea. Nici nu voi crede vreodată, indiferent că vorbim despre realitate virtuală sau orice alte povești de acest gen; nu va exista niciodată ceva care să se compare cu întâlnirea autentică din sală. Pentru mine, teatrul presupune un schimb, pe lângă faptul că se stinge lumina și te afli în sală alături de alți oameni. E schimbul dintre actor și public, iar publicul poate fi constituit dintr-o singură persoană, dar este necesar ca ea să fie prezentă. Se întâmplă ceva magic acolo și știm cu toții că la un spectacol la care publicul este deschis, te simți mult mai bine. Și actorii se simt mult mai bine, iar de la actori se întoarce înapoi în sală. E un constant ping-pong de energie și de reacții între actori și public, ceea ce dispare complet în varianta online. Din acest motiv, pot spune indubitabil că, pentru mine, nu există teatru online. Există ca formă de expresie artistică, da. Și să trasezi o dungă pe perete este o formă de expresie artistică, dar eu nu o pot numi pictură.

I.C: *În stagiunea trecută a Teatrului Act, o inițiativă frumoasă s-a concretizat în implementarea proiectului „Școala de Bine”, ce include ateliere de teatru, dans și comunicare dedicate elevilor din medii defavorizate. Crezi într-un scop umanitar al teatrului sau în calitatea lui de a schimba în bine comunitatea căreia se adresează?*

A.I.: Da, absolut. Scop umanitar cumva sună mai degrabă a concept, dar ce se află în spatele ideii este absolut valabil. Cred că teatrul schimbă vieți și influențează oameni în foarte multe moduri: prin faptul că întâlnești oameni, prin faptul că auzi o poveste, o vezi, ulterior înțelegi cum a fost montată etc. Pe toate aceste paliere, teatrul educă. Dacă vrei să-l numești umanitar... da, este. Educi, faci bine. Teatrul face bine și schimbă vieți, categoric.

I.C: *Școlile s-au redeschis, funcționând însă în conformitate cu un riguros set de reguli. Cum se va adapta „Școala de Bine” contextului pandemic?*

A.I.: Din păcate, „Școala de Bine” nu a mai fost finanțată anul acesta, însă plănuim să o continuăm cu o finanțare proprie, din resurse și surse proprii. Rămâne de văzut cum și când, dar în momentul de față lucrăm la o variantă a „Școlii de Bine” pe care să o continue Teatrul Act pe cont propriu.

I.C: *Activitatea într-un ONG exclude deseori rutina unui nine-to-five job, iar programul poate deveni ușor haotic. Cum reușești să menții un echilibru și pentru ce anume ți-ar plăcea să îți faci în viitor mai mult timp?*

A.I.: Îmi fac acum timp pentru ceea ce îmi place, iar acest echilibru este și el destul de volatil. Reușesc să îl mențin? Nu, răspunsul e că nu reușesc tot timpul, dar mă străduiesc cât mai des să revin la el. Într-adevăr, nu e un job *nine-to-five*. Este o activitate ce se extinde pe întreaga durată a zilei, dar cu siguranță nu o simt ca pe un job; nu în sensul de job la care trebuie să mergi și n-ai încotro, pentru că mie îmi face mare plăcere ceea ce fac. Nu există această presiune, deși funcționez în acest ritm de dimineața până seara, mai mult sau mai puțin, însă am norocul de a o face cu mare drag.

I.C: *Care sunt cele mai greu de depășit obstacole când activezi în teatrul independent?*

A.I.: Finanțarea este cel mai greu obstacol de depășit, la care s-a adăugat acum pandemia. Și mai este un obstacol pe care, dacă nu îl ai în vedere în permanență, riști să nu îl sari de fiecare dată când îl întâlnești – și anume viteza. Părerea mea este că există tendința și capcana de a face cât mai multe lucruri și cred că acest factor sacrifică, în general – sau are un potențial mare să sacrifice – calitatea. Deci, dacă ar exista suficienți bani astfel încât să gândești relaxat proiectele pe care urmează să le implementezi și să planifici fără astfel de constrângeri fiecare pas, excluzând pandemia, ar mai rămâne de menționat doar atenția la a păstra o cadență a producțiilor care îți permite să ai timp să te și încarci. Dacă gândești proiectul de creație ca un soi de proces de descărcare, în sensul de a pune din tine ce ai acumulat într-un produs cultural, atunci cred că ai nevoie de un timp în care să te și încarci, să acumulezi. Altfel, se creează un fel de viteză în care resimți un gol mai tot timpul și acest gol nu poate decât să dăuneze actului artistic.

I.C: *Poate teatrul independent să-și reafirme independența, „supraviețuind” pe cont propriu într-un astfel de moment în care întregul sector cultural se confruntă cu lipsuri și incertitudini?*

A.I.: Cred că rămâne de văzut. Nu consider că teatrul independent și-a pierdut vreodată „aura” de independență, pentru că el a fost rareori susținut de către stat. Teatrul Act este susținut exclusiv de mediul privat și de Raiffeisen Bank, cu care suntem prieteni și parteneri de 10 ani. În funcție de situația actuală, se va clarifica pe parcurs dacă și cât vom păstra ușile deschise. Oricum, eu cred că e de apreciat faptul că pe lista de ajutoare de șomaj a fost inclus și mediul independent. A fost o virgulă pusă la un moment dat de cineva și, cel puțin pentru noi, a contat foarte mult această susținere financiară pe perioada stării de urgență.

I.C: *Dacă ai putea aduce o schimbare mediului teatral din România, care ar fi aceea?*

A.I.: Îmi e greu să aleg una singură. Mi-aș dori să se îndrepte un pic mai mult către un spirit de comunitate, să comunice mai mult teatrele între ele. Tocmai din acest considerent, eu m-am bucurat mult că a existat această inițiativă a teatrelor independente de a adresa un apel public către autorități. Oamenii s-au adunat. Desigur, fiecare are nevoile lui, fiecare are planurile și preocupările lui, dar mi se pare extrem de important faptul că ne-am așezat la aceeași masă cu toții. Abia de acolo poate începe ceva. Ce anume, depinde de noi. Cred însă că primul pas, care este fundamental, a fost făcut și sper să existe această conexiune și ulterior demersului

de a face autoritățile atente asupra nevoilor noastre. Îmi doresc să continui acest dialog și să rămânem coagulați, pentru că suntem mai puternici în acest fel.

I.C: *Stagiunea 2020-2021 se deschide în curând pe scena Teatrului Bulandra, cu spectacolul „Nu regret nimic”. Cu ce gânduri vine acest început de stagiune?*

A.I.: Sper ca lumea să aibă curajul să vină la teatru; până la urmă este discutabil și aici, nu avem această certitudine. Dacă totul rămâne deschis și ajungem la un număr de cazuri foarte îngrijorător, atunci e posibil ca legea să ne permită să jucăm, dar să ne confruntăm cu o lipsă a publicului. În aceeași măsură, este posibil și firesc ca inclusiv actorii să refuze să urce pe scenă într-un astfel de moment. Nu putem cere nimănui să se expună. Astfel am procedat și la începutul pandemiei, când încă nu fusese declarată starea de urgență. Nu se comunicase încă nimic concret, însă am anulat șase reprezentații anterior deciziei oficiale de a fi suspendată activitatea teatrelor, fiindcă nu ne puteam asuma acest risc de îmbolnăvire.

I.C: *Scena Teatrului Act își întâmpină spectatorii cu o atmosferă aparte, foarte intimă, în care emoția devine aproape palpabilă. Poate fi ea recreată acum într-o sală considerabil mai mare, în care normele de distanțare socială pot fi respectate?*

A.I.: Fiecare spațiu are particularitățile lui, iar faptul că la *Act* regăsim un mediu foarte intim constituie una dintre principalele caracteristici care îl definesc. Pe de altă parte, cum spuneam mai devreme, emoția depinde și de schimbul cu publicul. Ne aflăm într-o situație destul de neobișnuită, iar publicul este conștient de acest lucru. Oamenii au văzut spectacolele noastre, iar acum au posibilitatea de a se reîntoarce la ele într-un alt spațiu. Probabil că unii își vor aminti senzațiile și energiile din sala de la *Act*, în timp ce alții vor vedea pentru prima dată o producție a *Teatrului Act* într-o sală-gazdă, de exemplu în sala Teatrului Bulandra. Sper că – poate – cei din urmă vor avea curiozitatea să revadă spectacolul și înapoi la el acasă, pentru a putea face o comparație. Nu cred că se poate păstra același nivel de intimitate, judecând prin prisma dimensiunilor mai mari ale spațiului, dar cred că experiența rămâne în esență aceeași datorită actorilor, viziunii regizorale și textului.

I.C: *O caracteristică general valabilă a mediului independent este existența unor echipe bine încheiate, funcționale, implicate și dedicate unui scop comun. Poți numi câteva valori esențiale pe care tu și coechipierii tăi le împărtășiți?*

A.I.: Cred că ne-am propus cu toții să ne facem bine treaba. Consider că aceasta ar fi premisa fundamentală, din care derivă, bineînțeles, o serie de valori: seriozitatea, punctualitatea, respectul reciproc, disciplina, responsabilitatea. Ne dorim ca împreună să ducem la bun sfârșit proiecte dragi nouă, lucru care se întâmplă deja de 22 de ani în Teatrul Act. Nu cred că ne-am gândit vreodată punctual la o listă de valori comune care să ne caracterizeze sau pe care să le respectăm, dar pornim mereu de la ideea că vrem să facem cât mai bine, suntem deschiși, râdem mult, astfel că ele apar în mod firesc.

I.C: *Care este cea mai mare satisfacție pe care ți-o aduce activitatea ta aici?*

A.I.: Cu siguranță în momentul în care lumea iese din sală și îi întâmpinăm la ieșire, expresiile fețelor oamenilor sunt cel mai plăcut lucru pentru mine seară de seară. Când ies fie cu zâmbetul pe buze, fie poate gânditori de la un spectacol. Cred că în oricare dintre cazuri, se simte că sunt

foarte pătrunși de ceea ce tocmai au văzut și ideea că au empatizat și au trăit acea experiență aici este cea mai mare bucurie pentru mine.

I.C: Într-un final, să nu uităm că luna septembrie a marcat aniversarea a 22 de ani de la înființarea Teatrului Act. Ce îi urezi?

A.I.: Îi urez să continue să facă ce a făcut și până acum, cum a făcut și până acum și să rămână prezent.

Ironița Coruți este absolventă a programului de studii în Teatrologie (Management cultural, Jurnalism teatral), Facultatea de Teatru, UNATC „I.L. Caragiale” București, colaborator al Teatrului „Ion Creangă”, al Teatrului „Masca” și al revistei academice CONCEPT.

Ironița Coruți is a graduate of the Theatre Studies and Cultural Management Department of the Faculty of Theatre, UNATC „I.L. Caragiale” Bucharest, collaborator of the „Ion Creangă” and „Masca” Theatres and the CONCEPT academic journal.

